

Hogyan lehet kultura a magyarság deltájánál.

(Saját tudósítónktól.) Nemsokára itt lesz a szeptember elseje és ez igen fontos dátum a vásárok életében. A nyár a pihenés, nyugalom és hogy ugymondjuk az erőgyűjtés ideje.

Szeptember elsején, ahogy az első friss fuvalom megérkezik, ezer lába nő az utcának. A kezek elevenebben mozognak és még a kocsik kerekei is vidámabban gördülnek tova az uttesteken. Amerre járunk, amerre nézünk, mindenütt a lüktető életet látjuk.

A gazda ekkor viszi piacra a nyár gyümölcsét. A kereskedő összeköttetésbe lép a nagy világgal és felfrissíti a polcokat, átvarázsolja a kirakatokat. Az iskolák kapui kinyílnak és szeretettel ölelik magukhoz a jövő nemzedéket. A politikus is felébred nyári álmából és gyorsvonaton utazik a vihar közepébe, ahol népek jóléte, boldogsága forog kockán. A bankár ekkor siet a friss pénzpiacra és ekkor érkezik első segítség a pénzügyi válság megoldására. A színházban felgördül a függöny, a kávéházakban felharsan a muzsika.

Szeptemberben szokott új életre ébredni a kereskedelem, ipar, gazdaság, nevelés és ez az a dátum, amikor egy város kulturája is megerősödve indul hódító útjára.

Nem vagyunk már nagyon messze ettől a dátumtól. Az a pár hét, ami még hátra van, észrevétlenül eltelik. Néhány, a város fejlődésére és új életére vonatkozó észrevétel tehát épen most aktuális.

Szeged is új életet kezd szeptemberben. Csodálni kell e város rohamos fejlődését. Még azok is, akik itt élnek e város falai között, ámulva nézik a paloták növeését, utcák egyenesítését, terek szabályozását, parkok rendezését és szobrok emelkedését. A szegedi ipar és kereskedelem vihar szárnyakon immár versenyre kél a fővárossal.

Nem szabad azonban megelégedezni arról, hogy egy nagy városnak első sorban fejlődő kulturára van szüksége. Ha egy erősen megfigyelő szem körültekint itt Szegeden, azt láthatja, hogy a kultura gyöngén, vézna lábon áll az izmos és rohamosan fejlődő város közepében.

Pedig úgy áll a dolog, hogy iparilag és kereskedelmileg csak akkor fejlődhetik igazán egy város, ha a kultura szilárdan áll alapkövein.

Szeged a magyarság központja és így igen nagy szüksége van arra, hogy kulturája legyen. Azzal azonban, hogy ha elkiáltjuk: legyen kultura, semmi célt el nem érhetünk.

Addig, míg a kulturacsinálás igazi titkát nem ismerjük, kulturája soha nem lehet Szegednek. Ezt a titkot ismerni kell. A titok maga igen egyszerű.

Szegednek már meg vannak mindazok a kellékei, amelyek az igazi kulturális fejlődés megteremtődését nagy mértékben előmozdítják.

A világvárosok életéből kell a példát kiragadnunk. A világvárosokban a kulturát nem az e célra kijelölt és hivatalból kirendelt egyének csinálják. A kultura magá-

tól terem és fejlődik, csak intelligens emberek kelljenek hozzá.

A kultura megteremtésének titka az, hogy mindazok a társadalmi tényezők, akik a mindennapi életben számottelesnek, közelednek egymáshoz, találkoznak, kezet fognak, beszélgetnek és őszinte barátjai lesznek egymásnak. Ebben a társaságban a legkülönbözőbb állású és foglalkozású embereknek kell találkozniuk. Legyenek várostvezető hivatalnokok, nagyiparosok, kereskedők, vállalkozók, bankárok, birtokosok, írók, újságírók, színészek, festők, zenészek. Ismerkedjenek meg, társalógnak, barátkozzanak egymással. Így és ezen az alapon születik és fejlődik a kultura egy városban. Így szoktak keletkezni egymásután színházak, ismeretterjesztő folyóiratok, kiváló könyveket terjesztő kiadványok, zeneegyesületek, nagyszabású hangversenyek, felolvasóestélyek, tárlatok, amelyek mind-mind magvai egy gazdag talajban elhintendő kulturának.

Mindezt az együttesen működő, egymáshoz közeledő és egymást megértő társaság játszva tudja elérni, míg a külön-külön való dolgozás óriási munkával és fáradtsággal jár. A kulturacsinálásnak ez a titka.

Szegednek megvannak a maga számottevő társadalmi tényezői. Közeledjenek egymáshoz és hatalmas kulturát fogunk találni a magyarság deltájánál.

Lovász Károly.

Két kis gyermek játszadozott.

— A szegedi kórház kicsi halottja. —

(Saját tudósítónktól.) A szegedi köz-kórháznak halottja van. Egy gyermektragédia szerencsétlen áldozata kiszenvedett a kórházi ágyon gyöngye kis mellét beszakította a revolver hüvös acélgolyója. Felsőgalambospusztán süvített a halálthozó golyó egy csintalan kis fiu ujjának mozdulatára.

Felsőgalambospusztán, Kiskunfélegyháza határában játszódtott le a gyermektragédia. A pusztán, Timor-tanyán, aratás van. A Major-familia is az aratónéphez tartozik. A tizenkét éves Major Mária is ott kószált a pusztán, benne ragyogott a napsütésben. Naphosszat a buzakalászok mögött játszadozott, fehér kis kötényét vidáman himbálta a szellő. Az esti homályban határozatlan hang lopódzott a fülébe:

— Szerbusz Mari.

A Timorék szemefénye bátortalankodott, a hét éves András. A kis leány megringatta a buzakalászt:

— Szerbusz Andris.

— Mit csinálsz, Mari?

— Csak úgy nézelődök, Andris.

A tizenkét éves Mari és a hét éves Andris, künn a pusztán, az esti szürkületben, idillt szöttek. A főséges gyermekromantika úgy ragyogott, mint a nap vibráló fénysugára a buzatáblákon.

Későre járt már az idő, amikor Mária és András hazabandukoltak. Az aratók már vacsoránál ültek, süttették a szalonnát. A fiu egyenesen Majorosnéhoz tartott.

Möggýüttem a Marival. A Timor-gyerek nem vacsorázott benn a tanyaházban, a szülei asztalánál, a Mária mellett maradt. Himbálták egymás karját és mosolyogtak.

A következő napon sem tágitott a kis Don Juan. Ebéd után együtt mentek be a konyhába, a leány törölgette a tányérokat. Vidám beszélgetés közben a fiu előszedte a konyhakemence mögé dugott revolvert.

— Nézd csak Mari, — mondta örömmel — ezzel durrantani is lehet!

Babrálgatta az ócska fegyvert, amikor hirtelen eldőrdült a revolver és a következő pillanatban a leány szivettépő sikoltással a földre bukott. Melléből patakzott a vér, a golyó beleszaladt a testébe. A fiu kifutott a konyhából és összeesdítette az aratókat. Félegyházáról orvost is hívtak, akinek a tanácsára az életveszélyesen megsebesült leányt csütörtökön reggel beszállították a szegedi köz-kórházba. Az orvosok megoperálták, a lövés azonban halálos volt, csütörtökön este meghalt a leány.

Az esetről a rendőrség értesíti az ügyészséget, amely valószínűleg elrendeli a nyomozást, hogy Major Mária haláláért kit terhel a felelősség.

Kivándorlók statisztikája.

— Magyarok sorsa Amerikában. —

(Saját tudósítónktól.) Mindig érdekes és mindig aktuális kérdés a kivándorlás dolga, annál is inkább, mert az osztrák-magyar monarchia az utóbbi évtizedekben legelső helyen áll az Amerikába emberanyagot szállító nemzetek között. A monarchiából az utóbbi tíz évben 137.468 ember vándorolt keresztül a tengeren. Sorban utána következik Olaszország 125.973 kivándorlóval. Ausztria—Magyarország ilyen módon az amerikai bevándorlók számának csaknem egy negyedrészt, 24.3 százalékát liferálja. A kivándorlók legnagyobb részét szlávok, Magyarországból tótok, Ausztriából rutének, lengyelek és csehek.

A kivándorlás kérdéseiről nemrég érdekes könyv jelent meg, a Wellesley College egyik tanárnője, Green-Balch Emily tollából. A tudós asszony főleg a szlávok inváziójával foglalkozik munkájában és számos érdekes adattal dokumentálja azt a nyomorúságot, mely odatul, a boldognak hitt újvilágban, jut osztályrészül a meggazdagodás vágyával utrakelt kivándorlónak.

Borzalmas a mennyisége annak az emberanyagának, amelyet az Egyesült Államok hatalmas ipara megemész. Magyarországra, Horvátországra, Krajnába, Csehországra folyton özönlenek vissza az emberek, akiket nyomorékokká tört, zuzott Amerika ipari előhaladása. A kivándorló rendszeren nem azzal a szándékkal kel át a tengeren, hogy az élete végeig távol maradjon a hazájától. A lehető leggyorsabban akarja megszerezni azt a tőkét, amelyből újból hazatérhessen és ez az oka, hogy annál nagyobb munkabéreket igyekszik elérni. Ezzel szemben nem sokat törődik azzal, hogy hogyan él s nem sokat gondolkodik azon, hogy milyen feltételek mellett vállaljon el bizonyos munkát.

Az amerikai államok között emberfogyasztás tekintetében Alleghenz jár legelől, amelynek egyetlen városában Pittsburgban több ember lesz nyomorékká s több embert ölnék még évente a gépek, mint egész Amerikában. Egyetlen év alatt 526 volt a halottak s több mint 2000 a sebesültek száma. A halottaknak csaknem a fele — 189 áldozat — Ausztria—Magyarországból származott.

Az amerikai gyárvállalatok ezzel szemben csak igen csekély kártérítéseket fizetnek a munkaközben elszerencsétlenedett embereknek. Ha az áldozat családja nem lakik Amerikában, többnyire semmit, ha pedig fizetnek, akkor is csekélység az egész. Így hat emberért, akiknek a keresete 126.000 dollára volt